

VERLANGEN NAAR CHOCOLADE

Care Santos

Verlangen naar chocolade

Vertaald door Jacqueline Visscher

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De dichtregels uit *Canzoniere* van Francesco Petrarca op pagina 320
zijn afkomstig uit *Het liedboek* (vertaald door Peter Verstegen),
Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2012, tweede, herziene druk

Oorspronkelijke titel *Deseo de chocolate*.

Uitgeverij Planeta de Libros, Barcelona

© 2014 Care Santos

© 2016 Nederlandse vertaling Jacqueline Visscher/

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Karin van der Meer

Omslagbeeld © Getty Images

Foto auteur © Koos Hageraats

NUR 302

ISBN 978 90 284 2647 4

www.wereldbibliotheek.nl

Voor Deni Olmedo,
voor alles wat
che dirsi
mal può dalla parola

PRELUDE

Verrijzenis

Zestien stukken wit porselein in verschillende vormen en groottes en een tube alleslijm. Max geeft zich over aan het verre van leuke spel om ze in elkaar te passen, als iemand die een legpuzzel maakt. Het is al over half vier en eigenlijk had hij moeten liggen slapen – over vier uur moet hij op –, maar hij heeft Sara beloofd dat hij het zou doen en hij wil zijn woord houden.

Een voor een pakt hij de stukken en zoekt de juiste partner. Hoe meer hij er vindt, hoe minder kans op vergissingen op tafel overblijft. Hij smeert de kantjes in met lijm en voegt ze zachtjes drukkend samen, zodat de vloeibare kleefstof haar werk kan doen. Tevreden bekijkt hij het resultaat. Op sommige plekken is het litteken bijna onzichtbaar. Bij andere is het lastiger, vooral als de breuk niet mooi glad maar gesplinterd is. Desondanks herstelt Max stilaan iets wat voorgoed verloren leek. Hij heeft het ervoor over om om te vallen van de slaap na het lange en gezellige samenzijn van vandaag. Sara zal aangenaam verrast zijn wanneer ze 's ochtends de keuken binnenkomt en ziet dat hij de moeite heeft genomen.

Het is een fantastische avond geweest. Eerst de ontboezemingen van twee oude vrienden die elkaar op een gegeven moment weer ontmoeten. En toen Sara, heel charmant, heel knap, heel zelfbewust. Wat is dat toch met vrouwen na hun veertigste? Ze maken een proces door dat hun kwaliteiten verdiept waardoor ze intenser, intelligenter, serener, aantrekkelijker zijn dan twintig jaar eerder. Als zodanig zag Max zijn vrouw vanavond en hij was trots op haar. Trots omdat ze van hem is, wat een primitief, verkeerd en volstrekt niet bij hem passend gevoel, denkt hij, maar hij moet toegeven dat dit gevoel het etentje voor hem een vrolijk randje gaf.

Zodra Oriol de deur uit was, zijn hij en Sara aan het afruimen gesla-

gen. De een deed de afwas terwijl de ander het overgebleven eten opborg, een perfecte taakverdeling waarin ze uitermate geoefend zijn. En intussen bespraken ze uiteraard het smeuïge nieuws. Het is goed dat hun vriend eindelijk zijn wilde haren kwijt is, hoewel ze allebei vonden dat hij best wat dichterbij huis een vriendin had kunnen zoeken. ‘Wie ver voor een huwelijk is getogen, bedriegt of zal worden bedrogen,’ mompelde Sara, in navolging van de riedeltjes van haar moeder, intussen drukdoende de overgebleven salade in een transparant plastic bakje te scheppen. ‘Hoe zal hij als vader zijn, denk je?’ had Max gevraagd. ‘Een ramp,’ antwoordde ze, ‘zoals in alles.’ ‘Nou zeg, niet in alles, dat is niet eerlijk.’ Daar hebben we de trouwe vriend die in de verdediging schiet. ‘Hij heeft het anders prima voor elkaar.’ Maar Sara had niets meer gezegd. Haar ogen stonden moe en ze zag er terneergeslagen uit. De aanblik van het gebroken porselein deed haar pijn. Ze bekeek de scherven met treurige berusting. ‘Kop op, we lijmen haar,’ merkte haar man op, in een poging haar op te monteren. ‘Ook al doe je dat,’ luidde haar antwoord, ‘ik zal altijd weten dat ze gebroken is.’ Vervolgens zette Sara de transparante bakjes keurig geordend in de koelkast en vroeg: ‘Vind je het erg als ik vast naar bed ga?’

Max vindt het niet erg. Integendeel. Hij weet dat Sara tijd en ruimte voor zichzelf nodig heeft om het te verwerken. Deze avond is pas het begin van een lange weg. Misschien vervagen de littekens nooit helemaal, net als op de huid van het voorwerp dat zich onder zijn handen herstelt, maar je moet er de zin van leren inzien.

Wat we weten te redden bezit een flagrante, verpletterende schoonheid.

De inscriptie in blauwe letters op de onderkant is – wat jammer – doormidden. ‘Je suis à madame Ad...’ existeert in Max’ rechterhand terwijl ‘...élaïde de France’ dat in zijn linker doet. Gelukkig ontbreekt er nog geen millimeter van het porselein en passen de twee helften perfect in elkaar. Mevrouw Adélaïde van Frankrijk, wie dat ook mocht zijn, kan gerust ademen.

‘In voorwerpen wonen geschiedenissen en stemmen die ze vertellen,’ had Sara jaren geleden opgemerkt, toen ze de witporseleinen chocoladekan pas had bemachtigd. ‘Soms is het net of ik ze hoor als ik haar aanraak.’ ‘En, zijn het er veel?’ vroeg hij gefascineerd. ‘Best wel. Je ziet toch dat het een heel oud voorwerp is dat door vele handen is gegaan?’ En

hij, als altijd wetenschappelijk geïnteresseerd, ging dieper op de kwestie in. ‘Maar daarmee zeg je dat dingen vol zitten met spoken, zoals die oude landhuizen in suspensefilms.’ Ze schudde haar hoofd. ‘Dat is het nou net, Max. Mensen geloven in spookhuizen, maar doorgaans wonen verschijningen veel liever in kleine, bijna onbeduidende voorwerpen, waar niemand ze verwacht.’ ‘Zeker omdat ze geen zin hebben om af te stoffen,’ was Max’ geamuseerde reactie.

Wanneer hij de tuit, in drie stukken gebroken, reconstrueert en aan de peervormige romp lijmt, wordt het steeds duidelijker. Op tafel liggen alleen nog de twee stukken van het oor. Zodra ze terug zijn op hun plek en die sierlijke lus weer vertonen, zal de puzzel af zijn. ‘Hier hebt u uw chocoladekan, madame. Hopelijk vergezelt ze u vele jaren. Over luttele uren zult u haar kunnen inwijden,’ lijkt een onbekende stem in zijn hoofd te zeggen, en hij glimlacht even bij de gedachte. Hij lijmt de stukken, geconcentreerd als een chirurg die een moeilijke operatie voltooit. Volgens verwijdert hij met een in alcohol gedrenkt wattenbolletje de overtollige lijmresten langs de breuklijnen.

De chocoladekan doet hem denken aan een oorlogsveteraan die helemaal stuk terugkeert naar huis. Toen Sara haar lang geleden kocht, in het holst van de nacht, was de tuit al beschadigd, waren deksel en roerstok verloren gegaan, maar was het niettemin een sierlijk exemplaar. Zijn vrouw heeft hem nooit verteld of de antiquair van wie ze de kan kocht iets over de herkomst had losgelaten. Hij weet alleen dat het een oude man was, praatlustig en zonderling, die flink wat van de prijs afdeed toen hij zag dat Sara zo jong en zo geïnteresseerd was. Destijds sprong de beschadiging in het oog en bedierf ze het harmonieuze effect van het geheel. Nu valt ze echter totaal niet uit de toon. Max strijkt met zijn vinger over de oude kwetsuur. Ze heeft de ruwte van pasgebakken klei. Van dingen van binnenuit gezien. De ruwte van het verstrijken van de tijd. Zelfs nu, van boven tot onder opgelapt, zou de kan nog gebruikt kunnen worden. Er passen precies drie kopjes chocolade in. Max kan een spijtig gevoel niet onderdrukken: nu Oriol weg is, schiet er één over. In feite zal er voortaan altijd een kopje overschieten.

Wanneer hij klaar is, ruimt hij alles op. De zojuist verrezen chocoladekan zet hij midden op tafel. Hij scheurt een blaadje van het notitieblok dat hij en Sara gebruiken om hun boodschappenlijstje te maken. ‘Voilà!’

schrijft hij en hij legt het voor zijn werkstuk. Hij doet het licht uit.

Hij is bang Sara nog wakker aan te treffen, piekerend over wat er vandaag allemaal is gebeurd. Maar nee. Sara slaapt als een roos. Wanneer hij tussen de schone lakens glijdt, merkt hij dat zijn vrouw volledig naakt is. Hij weet dat het een gewisse uitnodiging is, maar ook dat het moment niet daar is. Nadat hij oorzaken en gevolgen heeft afgewogen, zet hij de wekker een half uur later en doet zijn ogen dicht. Zijn hart gaat als een razende tekeer.

EERSTE BEDRIJF

Rode peper, gember en lavendel

De open wonden in de ziel zijn de prijs die we betalen
voor onze onafhankelijkheid.

HARUKI MURAKAMI

Polymorfe gedragingen

Mensen – dat zit in onze natuur – krijgen overal genoeg van. Van voorwerpen, van vertier, van ons gezin, van onszelf zowaar. Het maakt niet uit dat we alles hebben wat we wilden, dat het leven dat we gekozen hebben ons bevalt of dat we de dagen delen met de beste mens ter wereld. Vroeg of laat krijgen mensen overal genoeg van.

Het gaat zo: op een doodgewone avond van een willekeurige maand wenden we onze blik af van het tv-scherm en kijken een poosje naar de andere kant van de woonkamer, waar de echtgenoot zich heeft geïnstalleerd, zoals elke avond na het eten tot het bedtijd is. Niets van wat we daar zien verrast ons. Op het tafeltje naast hem ligt de stapel verplichte boeken, gelezen, nog te lezen of beide tegelijk, en daar zit Max, elke avond op dezelfde plek sinds de dag dat de verbouwing van hun maisonnette was afgerond: onderuitgezakt in zijn leesfauteuil (het enige meubelstuk dat hij had uitgekozen), met zijn benen op het voetenbankje, zijn bril op het puntje van zijn smalle, benige neus, de vloerlamp die de bladzijden als bij een variétéster in de spotlights zet, en een boek in zijn handen dat hem volledig afsluit van alles wat er om hem heen gebeurt.

Max is iemand die om te lezen geen stilte of enig ander toneelattribuut nodig heeft dan het decor dat we net beschreven hebben: de fauteuil, het voetenbankje, de lamp en de bril. En het boek uiteraard. Zijn constante aanwezigheid op deze plek in de kamer lijkt die van een goeiig gezelschapsdier. Hij maakt geen herrie, valt niemand lastig, laat alleen af en toe een zucht ontsnappen, verandert van houding of slaat een bladzijde om, en dat alles is goed om te weten dat hij nog leeft en daar nog zit. Hoewel ze hem zou missen als hij er niet was, denkt Sara op het moment dat ze haar ogen van de tv losmaakt en haar man op zijn vaste stek met zijn vaste bezigheid ziet zitten. Ze zou hem missen omdat ze gewend is aan zijn stille aanwezigheid, op dezelfde manier als mensen gewend zijn

de meubels op hun vaste plek te zien. Het is een kwestie van zekerheid, van evenwicht. Max is alles wat Sara op de wereld heeft. Maar dat neemt niet weg dat ze zich op dit moment afvraagt: waarom ben ik met deze man getrouwd?

Het is een van die vragen die het bewustzijn afvuurt als je even niet oplet en waarvoor ze zich uiteraard meteen schaamt. Een van die vragen die ze nooit hardop zou formuleren, tegenover niemand, want op een of andere manier zijn ze een aanval op datgene wat ze als onaantastbaar beschouwt in haar leven. Misschien ratelt haar bewustzijn daarom meteen een complete batterij antwoorden af: Vanwaar dit opeens? Heb je soms niet alles wat je hartje begeert? Dan hebben we het niet over materiële zaken, maar over andere die echt moeilijk te verwerven zijn. Heb jij niet zelf, toen je de kans had, in alle vrijheid gekozen met wie je verder wilde? Heb je jezelf ooit iets ontzegd? Heb je jezelf niet heel vaak gefeliciteerd omdat je de beste keuze had gemaakt? En ben je niet volstrekt zeker, zonder een spoortje twijfel, dat Max inderdaad een fantastische uitkomst is, degene die het best bij je paste, die op een of andere manier voor jou gereserveerd was? Heb je niet twee prachtige kinderen gekregen, intelligent en lang, die jou bewonderen en die het beste van jullie beiden bezitten? Ben je niet stiekem trots dat jouw manier van zijn en die van Max hebben geresulteerd in het min of meer volmaakte karakter – vanzelfsprekend! – van je kinderen?

Op dit moment kijkt Max op van zijn boek, doet zijn bril af en zegt: ‘O ja, mama, dat was ik bijna vergeten! Weet je wie me heeft gebeld? Als ik het zeg geloof je het nooit. Pairot. Hij vertelde dat hij in Barcelona is en overmorgen de avond vrij heeft. Ik heb hem voor het eten gevraagd, dat is wel goed, hè? Heb jij ook zo’n zin hem weer eens te zien? De laatste keer is al eeuwen geleden!’

Max zet zijn bril alleen af als hij iets belangrijks te melden heeft. Omdat dit nu het geval is wacht hij een poosje op de reactie van zijn vrouw, maar Sara reageert totaal niet. De man zet zijn bril weer op en keert terug naar zijn boek, *Frequent Risks in Polymorphic Transformations of Cocoa Butter*, alsof hij niets bijzonders heeft gezegd.

‘Heeft hij je verteld waarom hij al die tijd niets van zich heeft laten horen?’ vraagt ze.

‘Hij is een drukbezet man. Wij hadden hem ook kunnen bellen, wat

maakt het uit? Wanneer hebben we hem voor het laatst gezien, weet jij het nog? Die avond in Hotel Arts misschien, toen hij de prijs kreeg?’

‘Die avond, ja.’

‘Hoe lang is dat geleden? Zeker wel zes of zeven jaar.’

‘Negen,’ corrigeert Sara hem.

‘Negen? Verdraaid, zeg. Weet je het zeker? Wat gaat de tijd toch snel. Tja, wat moet ik verder nog zeggen? Ik kan me niet voorstellen dat jij geen zin hebt hem te zien. Je mocht Pairot immers altijd graag.’ Max zet zijn bril weer op en verdiept zich weer in zijn Engelse boek.

Sara vraagt zich af hoe haar man met evenveel belangstelling een verhandeling over de fysische eigenschappen van cacaoboter kan lezen als een roman over Sherlock Holmes, maar als ze er beter over nadentkt zegt ze bij zichzelf dat het haar niet meer zou moeten verbazen. Wat ze net heeft gehoord verwondert haar veel meer, en om vele redenen: dat Oriol in Barcelona is (en niet in Canberra, of Qatar of Shanghai of Litouwen of in een andere verre plaats waar hij winkels kan openen) en dat hij bovendien nog weet dat in dit stadje aan de westkust van de Middellandse Zee twee mensen wonen met wie hij lang geleden, toen hij bij verre na nog niet de Oriol Pairot was die de wereld over trekt om luxe-vestigingen met zijn naam te dopen en die zijn landgenoten trots maakt omdat hij aldoor op de televisie te zien is, iets belangrijks gemeenschappelijk had. Het verbaast haar ook dat haar man eerder contact heeft gehad met Oriol dan zij terwijl de volgorde van de telefoontjes standaard andersom was. Maar waar haar mond echt van openvalt, is dat Max niet beseft hoe belangrijk de mededeling is die hij net heeft gedaan en dat hij dat tussen neus en lippen door deed, tussen de regels van de polymorfe problemen door, om meteen weer terug te keren naar zijn afwezige aanwezigheid van elke avond, wanneer ze op dezelfde plek gaan zitten om het eten – of misschien hun leven – te verteren en de laatste uren van de dag in stilte laten wegglijpen.

Sara overdenkt wat ze nu moet zeggen. Ze zou kunnen antwoorden in de stijl van personages uit de soapserie waarmee ze meteen is gestopt toen ze merkte dat ze eraan verslaafd raakte: Mijn god, Max, ik wist wel dat hij vroeg of laat weer op zou duiken. Of ze zou een belachelijke scène kunnen schoppen: En wanneer had je gedacht het me te vertellen, Max? Maar dat laatste verwerpt ze meteen nog voor ze begint: Max is niet goed

in ruziën en geeft haar in de regel bij het eerste teken ervan gelijk. Op die manier is ruziemaken niet leuk. Bovendien is ze vandaag te moe om ergens in verwickeld te raken en ze besluit het zichzelf niet moeilijk te maken en de makkelijkste weg te kiezen, die ook de conservatiefste, zelfzuchtigste en tevens, dat wil ze best toegeven, de lafste is. Vluchten.

‘Hebben we dan geen Liceu?’

‘Nee, dat heb ik al gecheckt. Dat is volgende week dinsdag en die avond is heilig: *Aida*.’

‘Het doet er ook niet toe. Overmorgen kan ik sowieso niet. Dan heb ik een zakelijk etentje,’ ontvalt haar met een trek op haar gezicht die ergernis moet uitdrukken. ‘Kan hij geen andere dag?’

Max zet zijn bril weer af. De polymorfe gedragingen wachten onbewogen, zoals hun gewoonte is.

‘Tja, dat heb ik niet gevraagd, en je weet dat hij altijd maar doorgaat. Zijn agenda moet overvol zijn.’

‘Zoals die van iedereen. We hebben allemaal een hoop te doen.’

‘Je hoort mij niet zeggen van niet, maar bij hem is het anders. Hij leidt een turbulent leven, gaat van vliegveld naar vliegveld, naar allemaal van die aparte landen. Blijkbaar is Japan nu aan de beurt. Hij zegt dat hij ons erover moet vertellen. Hij klonk heel content. Wat een kerel! Hij is net een nomadische strijder. En intussen wachten wij hier aan de grond op hem, met de tafel gedekt. Er moet toch iemand zijn die een rustig en geregeld leven prefereert. In wezen zijn wij altijd zo geweest, vind je ook niet?’

Rustig, geregeld, wij en in wezen. Vier bepalingen die als vier zware stenen op Sara drukken.

‘Het spijt me, echt, maar ik kan er niet bij zijn. Dat etentje staat al weken geagendeerd.’

Agenderen, ziehier een werkwoord dat de toon zet. Sara is een van die drukbezette, belangrijke, moderne, met dringende verplichtingen overlade vrouwen die akelige woorden gebruiken, bedacht voor mensen die net als zij geen tijd kunnen verdoen aan omschrijvingen.

‘Kun je het niet verzetten?’ vraagt Max.

Waarom moet ik het zijn die iets verzet? Kan de grote Oriol Pairoi zich soms niet verwaardigen zijn plannen ook maar een millimeter te wijzigen?

‘Onmogelijk. Het is een etentje met de uitgever van het tijdschrift,’ antwoordt ze bits.

‘Dat is pech.’ Op de doorgaans vriendelijke lippen van Max verschijnt opeens een trek van oprecht misnoegen. ‘Ik kan hem bellen en vragen tot wanneer hij hier blijft.’

Sara zet een zorgeloos gezicht op dat heel natuurlijk overkomt (precies wat ze wilde). ‘Voor mij hoeft je dat niet te doen, liefste. Ik kom tegen koffietijd. Jullie blijven toch tot diep in de nacht kletsen.’

‘Liefste’ is een uitstekend gekozen strategie om de tegenstander te ondermijnen. ‘Liefste’ heeft in dit geval een heleboel impliciete betekenissen. Het betekent ‘het is goed’, het betekent ‘maak je geen zorgen’. Het betekent ‘ik ben kalm en ik doe wat ik wil’.

‘Goed, dan laten we het zo,’ zegt Max met zijn bijna perfecte accent, gepolijst als een ronde kiezelsteen na meer dan twintig jaar samen, waarvan zeventien getrouwd, iets waar hij bijzonder trots op is. Voordat hij zijn bril weer opzet en de zaak als afgedaan beschouwt nog een laatste, praktische kwestie: ‘Dekken we de tafel op het terras of liever binnen? Bestel jij het eten voor ons?’

‘Natuurlijk, papa. Zoals altijd.’

Nu wel: Max zet zijn bril weer op en keert onverstoord terug naar de polymorfen en hun tamelijk merkwaardige manier om deel uit te maken van deze wereld, waarbij ze verschillende vormen aannemen terwijl ze in wezen zichzelf blijven. (‘In wezen’ betekent in dit geval ‘chemisch’. ‘Alles is chemie,’ mag Max graag zeggen, ‘wij zijn *louter en alleen* chemie. Alles wat ons overkomt, goed of slecht, is niet meer dan een chemische reactie.’) Sara maakt gebruik van haar mans aloude verstrooidheid om mentaal de volgende dag door te nemen. Ze heeft een paar afspraken in haar agenda staan, de bedrijfsleidster verwacht haar om over de *turrón* van dit jaar te praten, ’s middags heeft ze afgesproken met een journalist van een bekend gastronomisch tijdschrift die een reportage maakt over de beste chocolaterieën van Barcelona. Vanzelfsprekend bezet Casa Rovira een bevoorrechte plaats op zijn lijst. Maar voor dat alles komt een taak waar ze geen rekening mee gehouden had en die plots veel belangrijker is dan al het andere: een bezoek brengen aan het lege appartement van de buurvrouw van hiernaast. Dat had ze al veel eerder moeten doen en uit pure laksheid had ze het voor zich uit

geschoven. Ze wil zich ervan verzekeren dat het een goede plek is, morgenochtend gaat ze meteen kijken. Ze moet een goed observatiepunt in de achterhoede regelen.

Sara kan zich niet herinneren wanneer Max haar voor het eerst mama noemde in plaats van haar naam te gebruiken of een van de koosnaampjes uit hun begintijd – *sweetheart, honey, dear...* –, maar het is duidelijk dat het metoniem een gevolg was van de geboorte van hun kinderen, en vooral ook van haar eigen nonchalance. Wat dit betreft heeft Sara zichzelf altijd de schuld gegeven, ze had nooit moeten toestaan dat de vrouw die ze was terrein verloor aan de moeder die ze was geworden. Stilaan verving het gevolg de oorzaak en in de loop der jaren vergat Max haar honey en dear en sweetheart te noemen met zijn charmante accent van geboren Amerikaan en zei hij alleen nog mama tegen haar. Zelfs in het openbaar was het geen Sara meer, of maar heel zelden, wanneer het gezelschap niet vertrouwd was; inmiddels was het altijd en tegenover iedereen ‘mama’ en dat deed pijn, maar ze protesteerde niet meer zoals in het begin, toen ze nog jong waren en ze hem vermaande: ‘Noem me geen mama! Ik ben niet jouw moeder maar die van haar!’ en ze wees naar Aina, die moest lachen, blij te weten dat taal niet alleen leuk maar ook problematisch is. En Max schoot in de verdediging: ‘Maar je bent de moeder van dit huis! Jij bent het belangrijkste! En dat moet erkend worden.’ In die tijd ontdekte Sara huiverend dat Max haar aantrekkelijker vond sinds ze gebaard had. Wanneer ze zijn leesfauteuil overnam – de enige twee periodes dat Max zijn plek aan haar afstond was tijdens de borstvoeding van hun twee kinderen, hij vond het zowaar goed dat zijn heilige boekentafel vol kwam te staan met vreemde voorwerpen als een borstkolf, spuugdoekjes en crèmes om tepels te beschermen – en zich er met haar dochtertje in nestelde om haar met een engelengeduld dat ze totaal niet bezat de borst te geven, merkte ze dat Max haar gefascineerd bekeek, alsof hij op een buitengewoon fenomeen was gestuit, en soms vond ze die blik teder maar andere keren boezemde hij haar ook een vage angst in, want het was net of een andere vrouw van lieverlee haar plek innam.

Sara geeft toe dat haar moederinstinct in deze melkkwesties vrijwel afwezig was, dat ze nooit enige bevestiging gevonden had in het geven